

EDINOST

Izhaja — izvzemši ponedeljek — vsak dan s ponedeljkom. — Uredništvo: ulica sv. Franciška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Dopisni naj se pošiljajo uredništvu. — Neprankirana pisma se ne sprejemajo, rokopol se ne vračajo. — Izdajatelj in odgovorni urednik Stefan Godina. — Lastnik konsorcijske listne Edinosti. — Tisk tiskarne Edinosti. — Naročnina znaša na mesec L. 7.—, pol leta L. 32.— in cel leto L. 60.—. — Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 stotink. — Oglasi se računajo v širskosti ene kolone (72 mm). — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 10 stot., osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L. 1.—, oglasi denarnih zavodov, mm po L. 2.—. — Mali oglasi po 2) stot. beseda, najmanj pa L. 2.—. — Oglasi naročnika in reklamacije se pošiljajo izključno na uradi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Franciška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Ne zlorabljalte Masarykovega imena!

Italijani nas čestokrat pozivajo, naj nastopimo Jugoslovenci v Julijski Benetki kot posredovalci med italijansko in jugoslovensko kulturo, da se doseže željeni sporazum med obema plemenoma. Pri tej priliki smo bili ugotovili, da se italijanski leri pač radi sklicujejo — kolikor gre to njim v prilog — na čehoslovaško republiko in na znamenite izjave njenega predsednika Masaryka, da pa ne priporočajo čeških zgledov svojim ljudem. Postopanje z nami je namreč v kričečem nasprotju s postopanjem Čehov nasproti Nemcem v čehoslovaški državi.

Pred nami na mizi leži statistika nemškega šolstva v čehoslovaški republiki.

Nemci v čeških deželah imajo 470 šolstev, 3303 ljudskih šol, 398 meščanskih šol, 115 srednjih šol, 2 visoki šoli in bogato razvito strokovno šolstvo. Velika ugodnost za razvoj nemškega šolstva tiči tudi v tem, da je na Češkem v posameznih razredih nemških ljudskih šol manj učencev nego v čeških. Kaj to pomeni, vedo vsi pedagogi, ki bitko to žijo, če so šolske sobane prenapolnjene. Preveliko število otrok v enem razredu ovira uspešnost pouka.

Gospodje Italijani naj si le ogledajo gornje številke, govoreče o bogastvu nemškega šolstva v čehoslovaški republiki! Stranu bi morali zarudeti spričo postopanja italijanske uprave z našim šolstvom. Čujemo zavrnitev, da je Nemec na Češkem blizu tri milijone, nas pa da je le pol milijona. Zato da ne moremo zahtevati na šolskem polju istega, kar imajo Nemci na Češkem. To vemo in uvažujemo tudi mi. Saj tudi ne zahtevamo istega. Pač pa hočemo to, kar nam gre sorazmerno po našem številu! V tem smislu zahtevamo z vso pravico, da nam italijanska uprava da, kar nam je dolžna dati v imenu kulture in na podlagi opetovano danih slovesnih obljub italijanskih državnikov! Hic Rhodus, hic salta! Tu naj nam dokažejo z dejanji, kar tako često in tako sladko govorijo njihove — besede!

Oprekali nam bodo morda tudi, da so Nemci na Češkem odlomek velikega, močnega, naprednega, kulturno razvitega naroda! Tako naglašavanje ni v

skladu z njihovim besedičenjem o zbljevanju italijanske in jugoslovanske kulture, med katerima naj bi bili posredovalci ravno mi. Saj nam oni sami nalagajo s tem visoko kulturno nalogo! Sicer pa moramo ugotoviti sledeče: Izvzemši nekaj krajev v Istri — kjer je vedno gospodovala italijanska manjšina — skoro da ne poznamo med našim narodom več analfabetov. To je menda zanesljiv znak kulturnega napredka našega ljudstva. Seveda nam utegnejo zopet odgovoriti: ta naprednost vsega ljudstva izpodbija ravno Vašo trditev, da ste zanemarjeni na polju šolstva. Počasi gospoda! Naš kulturni napredek je sad napornega smotrenega delovanja preteklosti! Sedanja uprava nima prav nobene pravice, da bi štela to sebi v zaslug. Če bi pa bilo naše ljudstvo kulturno zaostalo, potem bi bila po našem mnenju največja dolžnost državne uprave, da šolstvu tega ljudstva seže krepko pod roko. Edino tako lahko dokaže, da ji je res na tem ležeče, da se nje državljani kulturno dvigajo! Verujemo, da bi nam radi dali šole, če bi naše ljudstvo zahtevalo italijanske! Toda vsi jugoslovenci nove dobe od Pestalozzija do Komenskega stojte na stališču, da more le šola, v kateri se poučuje v jeziku ljudstva, pospeševati medtem ljudstvom kulturni napredek. Italijani naj si zapomnijo že enkrat, da prava naloga šolstva ni raznarodovanje, marveč širjenje kulture!

V političnem pogledu bi opozorili Italijane, da imajo Nemci na Češkem 72 poslancev in 40 senatorjev, kar je v polnem skladu s skupnim številom prebivalstva države.

To so zgledi, ki jih daje češka država s svojim postopanjem napram nemški manjšini! Naši Italijani naj jih le posnemajo! Gospoda naj pride že enkrat do zavesti, da Italija danes ni več čisto nacionalna država in se nje uprava ne sme več ravnati zgolj po zahtevah prenapetega nacionalizma. Naučiti se mora tudi pametne in pravične manjšinske politike!

Ko bo začela Italija tako politiko dejansko izvajati, tedaj bo ustvarjen šel prvi predpogoj sporazuma.

stom vnanjih stvari Banffyem. Proti koncu tedna bo imel Beneš pogovor z avstrijskim kancelijem Schoberjem. Včeraj je vladal na avstrijsko-madžarski meji mir, prvič, odkar so se začeli spopadi.

BUDIMPEŠTA, 27. Čehoslovaški minister vnanjih stvari Beneš in madžarski minister vnanjih stvari Banffy sta na svojem včerajšnjem sestanku v Brnu razpravljala o splošnem položaju na zapadnem Ogrskem. V svrhu mirne rešitve tega vprašanja sta se ministra sporazumela v tem, da bosta poučila zavezniške države o položaju.

Čehoslovaška prodala Angliji 2 grama radija za 60.000 šterlingov.

LONDON, 27. Profesor oxfordске univerze Soddy je prinesel iz Prage 2 grama radija, ki velja 60 tisoč šterlingov. To je prva pošiljatev na podlagi pogodbe med čehoslovaško vlado in londonsko »Imperial foreign corporation«.

Poljska

Atentat na maršala Pilsudskega

LVOV, 27. O atentatu na maršala Pilsudskega se doznajajo še te le podrobnosti: Atentat na maršala Pilsudskega se je izvršil sredi ob 9 v času, ko se je maršal v spremstvu prefekta peljal v kočiji iz mestne palače. Prefekt je bil lahko ranjen na ram. Atentator je nek Fedak, ukrajinski dijak.

Policija je atentatorja komaj obranila pred množico, ki ga je hotela linčati. Sredi so se vršile burne manifestacije v znak simpatije za maršala.

Italija

Po umoru poslanca Di Vagna — Vladni ukrepi

RIM, 27. Predsednik zbornice De Nicola je sredi takoj, kakor je izvedel za umor poslanca Di Vagna, odgovoril iz Montecatini v Rim.

Ministrski svet se je sestel davi ob 10/30. Seja je trajala nad 3 ure. Mankala sta samo ministri za javna dela Mauri in Belotti. Ministrski svet je odobril izredne ukrepe proti noši in posesti vsakršnega orožja.

V Bariju se medtem nadaljuje kompaktno splošna stavka. Razburjenje med delavskimi množicami je veliko. V Ortanovi je prišlo do hudega spopada med fašisti in socialisti, tekoma katerega sta bili dve osebi ubiti. Ranjenih je bilo kakih 20 oseb.

Izgredi se medtem nadaljujejo. Iz Bolonje in Brescie in od drugod prihajajo vesti o spopadih med fašisti in socialisti. Iz Vidna prihaja vest o spopadu med fašisti in prietaji ljudske stranke. V Parmi so ljudski arditii napadli oddelke fašistov. Bilo je več oseb ranjenih.

Hudi spopadi med fašisti in policijo v Modeni — 5 oseb mrtvih in 20 ranjenih

MODENA, 27. Včeraj je prišlo do hudih spopadov med fašisti in policijo. Fašisti so priredili obhod po mestu, tekoma katerega so žvižgali pod prefektom stanovanjem v protest proti njegovi strogosti. Pozneje so imeli na trgu zborovanje, na katerem je govoril poslanec Marko Vicini. Fašisti so zahtevali, da se vsi prisotni odkrijejo pred zastavami. Dva policijska komisarja, ki sta bila tudi prisotna, se nista hotela pokoriti fašistovskemu ukaz, naka so jim fašisti zagrozili s palicami. Baje je nekdo vrigel proti komisarjema tudi kamen. Ker je postal položaj zelo kritičen, so kraljevi stražniki začeli streljati na fašistovske množice. 5 oseb je bilo ubitih, a kakih 20 ranjenih, med njimi tudi poslanec Vicini.

Mesto je zasedeno po vojaštvu, ker vlada med fašisti veliko razburjenje. Po mestu krožijo oklopni avtomobili in kavalerijski oddelki. Dva ranjenca sta ponoči umrla. Trgovine so zaprte.

Francija

Francosko časopisje o protifrancoskih izgredih v Benetkah

PARIZ, 27. Z ozirom na izgred, ki so se vršili v Italiji ob priliki prihoda Fayellove misije v Milan in Benetke, izraža »Intransigeant« obžalovanje francoske javnosti zaradi prav malo prijeteljskega sprejema francoske misije. Ta sprejem je v zelo velikem navzkrižju s sprejemom, ki ga je bil deležen general Albrici, ko je prišel pred nekoliko meseci z enakimi nameni v Bigny. Francija, ki je vedno pomagala Italiji v jastranskem vprašanju, se slabo plačuje. Francija pa vendar računa z zmago zavezniškega razuma, ki mora prej ali slej zmagati in odpreti pot pravice.

»Journal des Debats« objavlja obširno poročilo o incidentih in obžaluje izraze sovražnosti proti Franciji, do katerih je prišlo v času, ko se je uradna Italija pripravlala, da počasti francoske vojake, ki so padli v boju za njeno zemljo. List pripominja: Francozi ne morejo pozabiti Blinija in sprejema, ki ga je prečeno prebivalstvo Reimsa generalu Albriciju in častnikom, ki so ga spremljali.

Mednarodni kongres za zgodovino in umetnost

PARIZ, 27. Včeraj se je otvoril na Sorboni mednarodni kongres za zgodovino in umetnost. Kongresu predseduje André Michel, član akademije za umetnost. Vse zavezniške države kakor tudi Bolgarija so poslale svoje delegate. Italijo zastopa prof. Adolfo Venturi. Militerand je sprejel častno predsedništvo kongresa.

Anglija

Vesti o slabem postopanju z angleško misijo v Rusiji

PARIZ, 27. »Information« javlja iz Berlina: List »Rus« objavlja tole vest, ki prihaja — kakor pravi — iz gotovega vira: Uradna angleška misija pod predsedništvom g. Hedgsona je rabila tri tedne za prihod v Moskvo. Tekom postopanja je morala prenašati drzno in ponekod sovražno postopanje s strani sovjetskih uradnikov. Boljševiška oblast se vedejo nasproti članom misije sploh zelo drzno. Ko je n. pr. S. Hedgson prošil, da bi ga sprejel komisar, je moral čakati nekoliko ur v sprednji sobi, nato pa ga je sprejel naveden uradnik. En član komisije pripoveduje v priyatnem pismu o vseh ponižanjih, ki jih je morala misija prenesti v Moskvi in pripominja, da je potovanje misije po Rusiji pravo mučenje. Isti list javlja, da je zastopnik, ki je prišel v Moskvo, da se pogaja o koncesijah na Uralu, ostal zelo razočaran, ker je ugotovil, da pod sedanjo vlado ne bo mogoče uporabljati tujega kapitala ne začeti kake industrijske obnovitve.

Izgredi na Irskem

LONDON, 27. Večerni listi javljajo, da je bilo tekoma zadnjih dogodkov v Belfastu 5 oseb ubitih in 60 ranjenih. V Dublin je prišlo nekoliko oklopnih avtomobilov. Razen tega mora priti v Belfast vsak hip nekoliko topniških baterij in 4 infanterijski polki.

Nemčija

Nemčija poslala v Rusijo 700 lokomotiv

LONDON, 27. Berlinski poročevalec »Daily express« javlja, da je Nemčija poslala v Rusijo 700 lokomotiv.

Delavci v Hoechstu zasedli tovarne barv

BERLIN, 27. Wolfova agencija javlja: V Hoechstu pri Frankfurtu so delavci zasedli tovarne barv. Delegat francoskega kontona je izjavil, da se ne želi vtičati v ta konflikt. Delavski voditelji so priporočili delavcem, naj se vzdržijo vsakega nasilstva.

Amerika

Mirovna pogodba z Nemčijo pred ameriškim senatom

LONDON, 27. Washingtonski poročevalec »Exchang Telegraph« javlja, da

je senatna komisija za vnanje stvari odobrila mirovno pogodbo z Nemčijo z dvema pridržkoma. Besedilo pogodbe je bilo nato prečitano senatu na javni seji. Senator Lodge je otvoril razpravo, prečitavši pismo predsednika Hardinga, v katerem izjavlja, da so mirovne pogodbe z Nemčijo, Avstrijo in Madžarsko posledica napora izvršnega oblastva, da se izvrši volja kongresa.

Po informacijah agencije »Reuter« je senator izjavil, da se bodo začele ameriške zasedbene čete umikati čim bo odobrena mirovna pogodba z Nemčijo.

Zveza narodov

Albansko vprašanje pred Zvezo narodov

ŽENEVA, 27. Šesta komisija je začela razpravo o vprašanju albanskih meja in o protestu tiranske vlade proti spopadam, ki jih domnevno povzročajo jugoslovenski agenti na albanskem ozemlju. Predsednik albanske delegacije mons. Fan Nali je protestiral proti temu, da se ne priznava albansko zastopništvo pri velevlastih vključ temu, da sta bili priznani neodvisnost in suverenost Albanije že l. 1913. Protestiral je nadalje proti temu, da so jugoslovenske in grške čete še vedno na albanskem ozemlju vključ temu, da je Jugoslavija že večkrat potrdila albanske meje iz l. 1913. Prosil je končno Zvezo narodov, naj pošlje komisijo na lice mesta, da se naredi konec spopadam in da se končno prizna albanska vlada.

Angleški zastopnik Fischer je izjavil, da njegova vlada ni kriva zakasnitvi določitve albanskih meja. Poslaniška konferenca bo kmalu rešila to vprašanje in zato bo najboljša, če zbor Zveze narodov počaka to rešitev, katere sprejem sta zagotovili Jugoslavija in Grčija.

Grški delegat Fraugulis pravi, da meje iz l. 1913. ne obstojajo več, ker so razveljavljene po poznejših pogodbah, ki prisvajajo Argirakster in Korico Grčiji. Jugoslovenski delegat Spalajković obžaluje, da je Albanija zavzela sovražno stališče proti Jugoslaviji in poudarja, da tiranska vlada ne predstavlja volje naroda.

Lord Robert Cecil pravi, da je treba glede določitve meja počakati sklepa poslaniške konference, glede zadnjih spopadov pa predloga, naj se pošlje na lice mesta nepristranska komisija.

ŽENEVA, 27. Komisija Zveze narodov za politična vprašanja je odobrila dva predloga lorda Roberta Cecila. Zastopniki Francije so se vzdržali glasovanja. Prvi predlog priporoča Albaniji, naj takoj sprejme sklep poslaniške konference; drugi predlog prosi vodstvo Zveze narodov, naj imenuje takoj komisijo treh članov nepristranskih, ki naj takoj odidejo v Albanijo in ki bodo po ročali vodstvu o izvrševanju sklepov zavezniških in pridruženih držav in o neredih na albanskih mejah. Francoski delegat je pojasnil, zakaj Francija ugovarja predlogu, da se pošlje v Albanijo komisija. Poslaniška konferenca bo namreč kmalu rešila vprašanje albanskih meja — je dejal francoski delegat — in nihče ne more reči, ali ne bo poslaniška konferenca sprejela rešitve, ki bi bila v nasprotju s kakim prenatagljenim sklepom Zveze narodov.

Italijanski zastopnik markiz Imperiali je izjavil tekoma razprave o albanskem vprašanju, da ne namerava govoriti o raznih stališčih glede albanskih meja. Dejal je, da je to vprašanje sedaj pred poslaniško konferenco in je zil upanje, da bo ta lahko kmalu naznanila sklep. Popolnoma se strinja s Fischerjem v tem, da se mora ta sklep smatrati za definitivni in da ga morajo poštovati vse prizadete stranke, da se tako naredi konec tako pogostim spopadam. Pripomnil je, da se smatra za potrebno ponovno govoriti o stališču Italije nasproti albanskemu vprašanju in se je pozval na svoje izjave pred vodstvom Zveze narodov v minulem juniju. Italijanska vlada je dala posebno zadnje čase dovolj dokazov svojega pristranskega prijateljstva do Albanije. Italija želi, da bodi Albanija svobodna, neodvisna in srečna ter da more izvršiti misijo, katero ji je poverila Zveza narodov.

Markiz Imperiali je izjavil, da se strinja s Fischerjevimi predlogom, naj se pošlje v Albanijo komisija in se je pridružil s toplimi besedami pozivu na vse prizadete stranke, da naj pozabijo minulost in da naj gledajo v bodočnost. Slišal je izjave grških in jugoslovenskih delegatov o njegovem prijateljskem razpoloženju nasproti sosedni Albaniji in upa, da se bodo dali v bodoče dokazati teh plemenitih čustev.

Izjave markiza Imperialija so bile sprejete z velikim odobravanjem od članov komisije in prisotnega občinstva. Jugoslovenski delegat Spalajković je stienil markizu Imperialiju roko in mu se zahvalil za besede, ki jih je izrekel.

Pred rešitvijo gornjeilezijskega vprašanja

ŽENEVA, 27. Člani vodstva Zveze narodov so sklenili ostati v Ženevi po zaključitvi zasedanja v prihodnjem tednu. Iz tega se sklepa, da je odločitev vodstva o razdelitvi Gornje Šlezije zelo

blizu, ker drugače bi člani vodstva ne bili smatrali za potrebno, da ostanejo v Ženevi po prihodnji soboti. Smatra se, da je tozadevna komisija že končala svoje delo in da je prišel čas za skupno sklopjanje.

Mala Azija

Grki izgubili bitko pri Eski Šejon

CARIGRAD, 27. Po vesteh iz Male Azije se je velika bitka pri Eski Šejon končala v prid Turkom. Kemalisti so baje zasedli mesto.

Grško poročilo

ATENE, 27. Uradno poročilo vrhovnega štaba z dne 24. septembra pravi: Na dorilejskem bojišču je bil neki sovražni oddelček popolnoma uničen od silnega ognja našega topništva in infanterije. Kemalistovsko poročilo z dne 19. t. m. vsebuje izmišljene vesti, posebno kar se tiče domnevnega zasledovanja naše vojske. Naša vojska je prekinila svoj umik in se je začela po začetnem načrtu vračati proti Dorileji. Sovražnik ne samo ne ovira naših čet na poti v prej določene postojanke, temveč se niti ne upa priti v stik z našimi Nekateri sovražni oddelki so poizkušali prekoračiti Sangarios, toda bili so poginani v beg. Tudi ni točna vest, da je sovražnik prekinil železniške zveze. Ker se ne moremo navedeno povljništvo spuščati v pobijanje vseh neresničnih vesti v sovražnikovih poročilih, se omejuje na zanikaje teh vesti.

Angleški general o grških neuspehih

LONDON, 27. »Daily News« objavlja članek angleškega generala Korisa, ki opisuje neuspehe Grkov, kateri ne morejo več upati na zavzetje Angore spričo vedno bolj sovražnega razpoloženja v Anatoliji. General ugotavlja, da more upanje v pomoč Angležev spraviti brez potrebe v izkušnjava, da res še nadeja poizkušajo udeležiti svoje težnje. Članek smatra, da bi bil že čas, da se Grki osvobodijo svojih iluzij, ker nadaljevanje te vojne bi ne bilo drugega nego nadaljevanje nereda in ogrožanje miru v Angliji.

Delavsko gibanje

Kongres nemških reformistov. Na kongresu nemških socialistov v Goerlitzu je poročevalec vodstva stranke Franc Krüger v dolgem govoru priporočal sledovanje z meščanskimi strankami v nemškem parlamentu. Seveda — je poudarjal govornik — bi se v takem slučaju ne mogla izvajati socialistična politika, marveč bi se stranka morala omejiti na to, da utrdi osnove demokratične republike; od nemške ljudske stranke, s katero hočejo socialisti sodelovati v vladi, pa se mora zahtevati, da opusti vsako monarhistično propagando.

Krüger je predložil sledeči program: obramba republike; jamstva za demokratično ljudsko samoodlobo v državi, deželah in občinah; demokratizacija uprave in uvedba republikanskega duha v državno brambo ter med policijske organe; jamstva za izvajanje socialne zakonodaje; politika sprave med proletariatom; lojalno izpolnjevanje mirovnih pogojev v mejah gospodarske moči Nemčije, za kar naj se v široki meri obremenijo imovina. Program vodstva je bil sprejet z veliko večino glasov.

Program so toplo priporočali bivši ministri Scheidemann, Adolf Koester, Otto Braun in znani revizionist Edward Bernstein. Ta poslednji je poudarjal, da so socialisti edina prava republikanska stranka v Nemčiji.

Pomaže vesti

Prosimo vse one Jugoslovence, ki bivajo v mestu ter so tu pristojni, in one, ki prebivajo v mestu, a so pristojni v kako drugo občino Julijske Benetije, da se zglaste v uradu političnega društva »Edinosti« v ulici sv. Franciška Asiškega 20, I. Uradne ure so od 9.—12. in 16.—19. ure.

Prosimo vse one, ki nimajo časa se prijaviti v gorinavednih urah, naj se prijavijo v petek od 2.—4. ure popol.

Tržaško kolezarsko društvo »Balkan« vabi gg. odbornike, da se gotovo udeležijo nocojšnje odlobove seje, ki se bo vršila ob 7. uri v navednih prostorih. Radi nedeljske dirke je nujno potrebna udeležba vseh odbornikov.

Tržaško podporno in bralno društvo» vabi gg. odbornike k važni seji, ki se bo vršila v petek 30. t. m. ob 7 uri zvečer v društvenih prostorih ulica Torre bianca št 39.

Vredilski »Sokol« ima danes ob 9. uri važno sejo.

Uradna vesti

UREDITEV UPRAVE NOVIH PROVINCE.

RIM, 26. Uradni list »Gazzetta Ufficiale« je objavil kraljevski odlok z veljavo zakona od 31. avgusta 1921. štev. 1269, ki se nanaša na ureditev uprave v novih provincah in se glasi:

1. člen. Generalni civilni komisariati, ustanovljeni v Trentu in Trstu s kraljevim odlokom od 22. julija 1920. št. 1233, in civilni komisariat v Zadru, ustanovljen s kraljevim odlokom od 17. novembra 1920 št. 1788, nadaljujejo izvrševati za ozemlja svoje jurisdikcije funkcije, ki spadajo v delokrog deželne politične oblasti, ter legislativne funkcije namestnikov pod prejšnjim režimom, v kolikor so še v veljavi. S kraljevim odlokom, ki ga je predložil ministrski predsednik sporazumno z zainteresiranimi ministri, se bo določilo

Čehoslovaška

Pogovor med Benešem in madžarskim ministrom vnanjih stvari — Mir na madžarski meji

PARIZ, 27. »Information« javlja z Dunaja: Danes se je vršil v Brnu pogovor med čehoslovaškim ministrom vnanjih stvari Benešem in madžarskim mini-

